

Liikenne- ja viestintäministeriö
PL 31, 00023 Valtioneuvosto
kirjaamo@lvm.fi

Viite Lausuntopyyntö KEHA/4000/2019, Valtakunnallinen liikennejärjestelmäsuunnitelma, ympäristövaikutusten arviointiselostus, tunnus VN/7835/2019

Keski-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen ympäristö- ja luonnonvarat vastualueen SOVA-lain mukainen lausunto

Tausta

Valtakunnallisen liikennejärjestelmäsuunnitelman vaikutusten arviointiselostuksessa todetaan, että valtakunnallinen liikennejärjestelmäsuunnitelma on strateginen suunnitelma Suomen liikennejärjestelmän kehittämisestä vuoteen 2032 saakka. Suunnitelman valmistelu perustuu lakiin liikennejärjestelmästä ja maanteistä (503/2005) ja vaikutusten arviointi on osa valtakunnallisen liikennejärjestelmäsuunnitelman valmistelua. Suunnitelmasta on laadittu viranomaisten suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arvioinnista annetun lain (200/2005, SOVA-laki) mukainen ympäristövaikutusten arviointi. Lisäksi vaikutusten arvioinnissa on kiinnitetty erityistä huomiota siihen, miten valtakunnallinen liikennejärjestelmäsuunnitelma vastaa sille asetettuihin tavoitteisiin. Liikennejärjestelmäsuunnitelmaa on valmisteltu liikenne- ja viestintäministeriön johdolla parlamentaarisen ohjausryhmän ohjauksessa ja vuorovaikutteisesti sidosryhmien kanssa.

Valtakunnalliselle liikennejärjestelmäsuunnitelmalle on asetettu kolme tavoitetta, jotka ovat rinnakkaisia ja jotka kaikki pyrkivät hillitsemään ilmastonmuutosta.

- Saavutettavuus: Liikennejärjestelmä takaa koko Suomen saavutettavuuden ja vastaa elinkeinojen, työssäkäynnin ja asumisen tarpeisiin.
- Kestävyys: Ihmisten mahdollisuudet valita kestävämpiä liikkumismuotoja paranevat - erityisesti kaupunkiseuduilla.
- Tehokkuus: Liikennejärjestelmän yhteiskuntataloudellinen tehokkuus paranee.

Vaikutusarvioinnissa on kiinnitetty erityistä huomiota siihen, miten valtakunnallinen liikennejärjestelmäsuunnitelma vastaa sille asetettuihin tavoitteisiin. Suunnitelman vaikutuksia on verrattu vertailuvaihtoehtoon, joka kuvaa kehitystä ilman suunnitelmassa esitettyjä toimenpiteitä.

Suunnitelman vaikutukset ympäristöön SOVA-lain mukaisesti arvioituna on kokonaisuutena arvioitu vähäisiksi. Keskeisiksi haasteiksi ja vaikutuskohteiksi arvioinnissa on tunnistettu ilmastonmuutos, luonnonvarojen käyttö ja luonnon monimuotoisuuden heikkeneminen. Positiiviset vaikutukset on arvioitu vähäisiksi, mutta suunnitelman on todettu mahdollistavan siirtymän kestäviin kulkumuotoihin ja siten tukevan kestävästä yhdyskuntarakennetta. Lisäksi suunnitelmalla on todettu olevan

22.2.2021

välillisiä haitallisia vaikutuksia mm. elinympäristöjen pirstoutumiseen, ekologisten käytävien yhteyksiin ja uhanalaisten lajien elinympäristöihin.

Valtakunnallisen liikennejärjestelmäsuunnitelman toimenpiteillä on toteutuessaan vaikutuksia esimerkiksi ilmastoon, ympäristöön, yhteiskuntaan, ihmisten liikkumiseen ja elinkeinoelämän kuljetuksiin. Liikennejärjestelmäsuunnitelman vaikutusten arvioinnilla, mukaan lukien ympäristövaikutukset, lisätään ymmärrystä liikennejärjestelmän kehittämisen vaikutuksista ja tuetaan näin suunnittelua sekä päätöksentekoa. Suunnitelmasta on tavoitteena saada valtioneuvoston päätös keväällä 2021.

Keski-Suomen ELY-keskuksen lausunto

Lausunto on laadittu Keski-Suomen ELY-keskuksen ympäristö ja luonnonvarat -vastuualueella. Lausunnossa on keskitytty tarkastelemaan arviointiselostuksen sisältöä SOVA-lain (200/2005) näkökulmasta. ELY-keskus on antanut 24.1.2020 (KEHA/4000/2019) SOVA-lain mukaisen lausunnon valtakunnallisen liikennejärjestelmän arviointiohjelmasta.

Valtakunnallisen liikennejärjestelmäsuunnitelman ympäristöselostus vastaa sisällöllisesti SOVA-lain mukaista tarkastelua ja ELY-keskuksen näkemyksen mukaan suunnitelman ympäristöarvioinnissa on pääsääntöisesti huomioitu SOVA-lain ja -asetuksen tavoitteet. Ottaen huomioon suunnitelman laajuuden ja strategisen tason, on ympäristövaikutusten arvioinnissa voitu kuitenkin osoittaa merkittävimmät vaikutukset sekä tarkasteltu strategisen tason toimenpiteitä, joilla vaikutuksia voidaan lieventää. Arviointi on laadittu asiantuntija-arvioina ja eri näkökulmista tarkasteltuna, joita voidaan pitää riittävänä strategisen suunnittelun tasolla. Suunnitelman kannalta merkityksellisiksi ympäristöongelmiksi on valmistelun aikana tunnistettu ilmastonmuutoksen eteneminen, luonnonvarojen käytön kasvu sekä yhdyskunta- ja aluerakenteen kestävyys haasteet. Keski-Suomen ELY-keskus tuo esille myös sen näkökulman, että ilmaston muuttuminen tulee tuomaan monia haasteita liikenteen osalta myös vesien hallintaan ja näistä esimerkkinä mm. tiealueiden hulevesien hallinta ja käsittely sekä onnettomuusriskien huomioiminen. Suunnitelmassa ei ole kuvattu pinta- ja pohjavesien nykytilaa. Pinta- ja pohjavesien osalta on vuoden 2020 osalta valmistunut uusi luokitus, jolla vesien tilaa voidaan kuvata valtakunnallisesti ja siten huomioida ympäristövaikutusten arvioinnissa. Hyvä hulevesien hallinta on osa alueidenkäytön suunnittelua ja siten myös osa liikennejärjestelmän suunnittelua lähtien hankkeen esisuunnittelusta hankkeen toteuttamiseen. Lisäksi huomiona ELY-keskus tuo esille, että myös onnettomuuksiin liittyvät riskit kohdistuvat vastaavalla tavalla pintavesiin kuin pohjavesiinkin. Huomioimalla pinta- ja pohjavedet vastataan samalla myös vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä annetussa laissa (1299/2004) asetettuihin tavoitteisiin.

Suunnitelmassa on nostettu esille sekä kansalliset että myös kansainväliset tavoitteet ja tarpeet mukaan lukien ympäristölliset tavoitteet. Suunnitelman suhde näihin on tuotu ympäristöselostuksessa esille ja ne on otettu huomioon liikennejärjestelmäsuunnitelman laadinnassa. Lähdeaineisto on kerrottu ympäristöselostuksen liitteenä. Arvioinnissa on tunnistettu suunnitelman välilliset ja välittömät vaikutukset ja niiden vaikutusten lieventämiskeinot. Suunnitelman vaihtoehtotarkastelua on tehty koko hankkeen ajan ja prosessi on kuvattu ympäristöselostuksessa. Resurssivii-saus ja ekologisesti kestävä toiminta on ympäristöarvioinnissa tunnistettu, samoin

22.2.2021

suunnitelman riskit ja mahdollisuudet. Vuorovaikutus ja viestintä on ELY-keskuksen näkemyksen mukaan järjestetty monipuolisesti ja eri tahoja kuulemalla.

Suunnitelman seuranta toteutetaan osana liikennejärjestelmäanalyysiä. Seurantaan rakentuva mittaristo rakentuu suunnitelman saavutettavuuden, kestävyuden ja tehokkuuden tavoitteiden pohjalta. Suunnitelman mukaan ympäristövaikutusten osalta seurataan erityisesti merkityksellisten ympäristöongelmien kehitystä eli ilmastomuutoksen hillintään ja sopeutumiseen, luonnonvarojen ylikulutukseen sekä yhdyskuntarakenteen kestävyteen liittyviä vaikutuksia. ELY-keskus muistuttaa, että seurannassa on syytä huomioida myös vesiensuojelun ja luonnon monimuotoisuuden arviointiin liittyvät mittarit.

Haasteena ELY-keskus näkee sen, että mahdollisten haittojen tunnistaminen ja niiden ehkäiseminen ja lieventämiskeinojen pohtiminen ja toteuttaminen jää hanketasolle. Suunnitelman arvioinnissa on todettu, että kaikkiaan valtakunnallisen liikennejärjestelmäsuunnitelman vaikutukset arvioidaan vähäisiksi. ELY-keskus kuitenkin toteaa, että hanketasolla alueelliset vaikutukset voivat olla merkittäviä. Jotta vaikutukset voidaan arvioida, se edellyttää myös riittävää vaikutusten tunnistamista yksittäisten hankkeiden osalta jo suunnittelun alussa, esimerkiksi aluevaraussuunnitelmien tai toimenpidesuunnittelun yhteydessä, jotta ympäristöllisesti herkät alueet ja mahdolliset vaikutukset ympäristöön voidaan tunnistaa mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. Oman haasteensa tuo strategian tavoitteiden sisällyttäminen hankkeen eri vaiheissa oleviin suunnitteluasiakirjoihin ja niiden huomioon ottaminen hankkeen toteuttamisessa myös sen rakentamisvaiheessa sekä käytettävissä olevan tietopohjan riittävyys ja ajantasaisuus. Jo hankkeen rahoituspäätöksissä tulisi varata riittävä osuus myös ympäristöasioiden huomioon ottamista varten. Ympäristöselostuksessa on myös todettu mahdolliset muut haasteet ja kehittämiskohteet, mm. ilmastomuutokseen ja sen vaikutusten arvioimiseen olevien menetelmien kehittäminen, sekä toimintaympäristöön liittyvät mahdolliset riskit suunnitelman toteuttamisessa.

Kaikkiaan Keski-Suomen ELY-keskus pitää esitettyä ympäristövaikutusten arviointiselostusta huomattavasti kattavampana ja selkeämpänä kuin aiemmin esitettyä suunnitelman ja arvioinnin lähtökohtana ollutta arviointiohjelmaa.

Tämä asiakirja on sähköisesti hyväksytty viraston sähköisessä asianhallintajärjestelmässä. Asian on esitellyt limnologi Arja Koistinen ja ratkaissut johtajan sijainen, yksikön päällikkö Risto Kujala.

Tiedoksi

- Keski-Suomen ELY-keskuksen Liikenne- ja infrastruktuuri -vastuualue
- Keski-Suomen ELY-keskuksen Elinkeinot, työvoima ja osaaminen -vastuualue

Tämä asiakirja KEHA/4000/2019 on hyväksytty sähköisesti / Detta dokument KEHA/4000/2019 har godkänts elektroniskt

Esittelijä Koistinen Arja 22.02.2021 15:34

Ratkaisija Kujala Risto 22.02.2021 15:55